

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Tilsynsrapport

Grunnskoleopplæring for voksne

Nesodden kommune

Sammendrag

Statsforvalteren gjennomfører tilsyn med Nesodden kommune. Temaet for tilsynet er grunnskoleopplæring for voksne.

Hovedpunkter i tilsynet er:

Veilede og behandle søknader, jf. opplæringsloven kap. 1 og kap. 4A og forskrift til opplæringsloven av 23.06.2006.

Det overordnede formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket.

Nesodden kommune har ikke egen grunnskoleopplæring for voksne, og kommunen kjøper plasser av Nordre Follo og Ås kommuner for sine innbyggere. Det er vertskommunene som kartlegger søkerne og foretar en eventuell realkompetansevurdering. Disse områdene er derfor ikke tema for dette tilsynet, men vi har allikevel noen kommentarer knyttet til dem under punkt 2.2.1. og 2.2.4 i rapporten. I tilsynet har vi sett at Nesodden kommune ikke gir tilstrekkelig veiledning om retten til grunnskoleopplæring og realkompetansevurdering. Videre har vi sett at kommunen kontrollerer og vurderer om søkere trenger grunnskoleopplæring. Vi har konkludert med at kommunens vedtak ikke er konkrete nok når det gjelder innhold, og at de faktiske forhold ikke er beskrevet godt nok. Kommunen fatter ikke vedtak uten ugrunnet opphold, men når det gjelder oppstart etter vedtak, kan vi ikke se at det har tatt uforholdsmessig lang tid for noen av deltakerne før de er i gang med opplæringen.

Regelverksbrudd

Statsforvalteren har kommet fram til at de rettslige kravene ikke er oppfylt. På bakgrunn av dette fatter vi med dette vedtak med pålegg om retting. Oversikt over påleggene kommer frem i kapittel tre i denne rapporten.

Status på rapporten og veien videre

Nesodden kommune mottok en foreløpig tilsynsrapport og hadde ingen kommentarer til denne.

Statsforvalteren fatter nå vedtak med pålegg om retting. Kommunen har rettefrist til 15. september 2023.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	2
1 Innledning	4
1.1 Kort om kommunen og organiseringen av grunnskoleopplæringen for voksne	4
1.2 Tema for tilsynet	4
1.3 Om gjennomføringen av tilsynet.....	4
2 Grunnskoleopplæring for voksne – veilede og behandle søknader	5
2.1 Veilede og vurdere rettigheter	5
2.1.1 Rettslige krav	5
2.1.2 Våre observasjoner og vurderinger	6
2.1.3 Statsforvalterens konklusjon	8
2.2 Kartlegge opplæringsbehov	8
2.2.1 Rettslige krav	8
2.2.2 Våre observasjoner og vurderinger	8
2.3 Fatte vedtak som oppfyller opplæringsretten	9
2.3.1 Rettslige krav	9
2.3.2 Våre observasjoner og vurderinger	10
2.3.3 Statsforvalterens konklusjon	12
2.4 Vurdere og fatte vedtak om realkompetanse.....	13
2.4.1 Rettslige krav	13
2.4.2 Våre observasjoner og vurderinger	14
2.5 Oppfylle kravene til enkeltvedtak	14
2.5.1 Rettslige krav	14
2.5.2 Våre observasjoner og vurderinger	14
2.5.3 Statsforvalterens konklusjon	16
2.6 Sette i gang opplæringen.....	16
2.6.1 Rettslige krav	16
2.6.2 Våre observasjoner og vurderinger	16
2.6.3 Statsforvalterens konklusjon	16
3 Statsforvalterens reaksjoner	17
3.1 Pålegg om retting.....	17
3.2 Oppfølging av påleggene.....	18
4 Kommunen har rett til å klage	18

1 Innledning

Statsforvalteren fører tilsyn med offentlige skoler, jf. opplæringsloven § 14-1 første ledd, jf. kommuneloven kapittel 30.

I tilsyn kontrollerer vi om kommunen oppfyller opplæringsloven med forskrifter.

Dersom kommunen ikke følger regelverket, kan vi pålegge retting.

Det er kommunen som har det overordnede ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir overholdt, jf. opplæringsloven § 13-10 første ledd. Vi gir derfor eventuelle pålegg i tilsynet til kommunen som har ansvaret for at brudd på regelverket blir rettet opp.

Våre tilsyn er offentlig myndighetsutøvelse, noe som innebærer at vi skal gjennomføre tilsynet i samsvar med reglene i forvaltningsretten og offentlighetsloven. I tilsynet behandler vi personopplysninger. Les mer om vår behandling av personopplysninger på se Utdanningsdirektoratets hjemmeside.¹

1.1 Kort om kommunen og organiseringen av grunnskoleopplæringen for voksne

Nesodden kommune er en kommune med ca. 20 000 innbyggere. Kommunen har ikke egen grunnskoleopplæring for voksne, men kjøper plasser for deltakere av Nordre Follo og Ås kommuner. Nesodden kommune kan etter avtale med Nordre Follo og Ås kommuner be om at de foretar kartlegging og realkompetansevurdering av aktuelle søkere. Det er 19 deltakere bosatt i Nesodden som får grunnskoleopplæring skoleåret 2022/23. (Tall fra Grunnskolens Informasjonssystem – GSI).

1.2 Tema for tilsynet

Temaet for dette tilsynet er grunnskoleopplæring for voksne, med undertema veilede og behandle søknader jf. opplæringsloven kap. 1 og kap. 4A og forskrift til opplæringsloven av 23.06.2006. Vi har ikke sett på hvordan kommunen oppfyller andre krav i regelverket.

Formålet med tilsynet er å kontrollere om kommunen oppfyller kravene i regelverket knyttet til grunnskoleopplæring for voksne, og slik bidra til økt rettssikkerhet for elevene.

1.3 Om gjennomføringen av tilsynet

Statsforvalteren åpnet tilsyn med Nesodden kommune i brev av 21.12.2022. Kommunen ble pålagt å levere dokumentasjon til oss. Vi har fått dokumentasjon for å gjennomføre tilsynet.

Vi har mottatt redegjørelse fra kommunen med dokumentasjon og deltakermapper for ti deltakere. Se for øvrig liste bakerst i rapporten over dokumenter som rapporten bygger på. Statsforvalterens vurderinger og konklusjoner i denne rapporten er basert på den skriftlige dokumentasjon fra Nesodden kommune.

Vi sendte foreløpig tilsynsrapport til kommunen 28.03.2023. I den presenterte vi våre foreløpige vurderinger og konklusjoner. Kommunen hadde ingen tilbakemeldinger til rapporten.

---

¹ www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/tilsyn/

2 Grunnskoleopplæring for voksne – veilede og behandle søknader

For grunnskoleopplæringen som er spesielt organisert for voksne gjelder opplæringsloven kapittel 4A, jf. opplæringsloven § 1-2 tredje ledd. Kapittel 4A inneholder i utgangspunktet en fullstendig regulering av opplæringen for voksne. Andre paragrafer i opplæringsloven gjelder bare for voksne dersom dette går frem av den aktuelle paragrafen. Forskrift til opplæringsloven inneholder noen nærmere regler som gjelder voksne.

Gjennomgangen av de rettslige kravene nedenfor gir ikke det fulle rettsbildet av voksnes rett til opplæring på grunnskolens område, men ligger til grunn for hva Statsforvalteren skal kontrollere i dette tilsynet.

Følgende kontrollspørsmål skal besvares i tilsynet:

- Veileder og vurderer kommunen retten til grunnskoleopplæring?
- Kartlegger kommunen den voksnes opplæringsbehov?
- Fatter kommunen enkeltvedtak som oppfyller opplæringsretten?
- Vurderer og fatter kommunen vedtak om realkompetanse?
- Er kommunens vedtak i tråd med forvaltningsloven?
- Setter kommunen i gang opplæringen innen rimelig tid?

2.1 Veilede og vurdere rettigheter

2.1.1 Rettslige krav

Veilede om retten til grunnskoleopplæring

Kommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring for alle voksne som er bosatt i kommunen. Alle voksne som henvender seg til kommunen om grunnskoleopplæring skal få nødvendig veiledning (jf. forvaltningsloven § 11). Veiledningen må kunne gi informasjon om hvem som har rett til opplæring (jf. opplæringsloven § 4A-1), hva som kan være innholdet i og organiseringen av opplæringen, retten til realkompetansevurdering (jf. forskrift til opplæringsloven § 4-6), retten til spesialundervisning (jf. opplæringsloven § 4A-2), hva opplæringen kan føre frem til, og hvordan den voksne skal gå frem for å søke om opplæring. Kommunen kan benytte både muntlig og skriftlig informasjon for å ivareta denne veiledningen.

Vurdere om søkerne oppfyller kravene til å ha rett til grunnskoleopplæring

For å kunne ha rett til grunnskoleopplæring for voksne må søkeren oppfylle blant annet følgende vilkår:

- være over opplæringspliktig alder, (opplæringsloven § 2-1 regulerer plikten til grunnskoleopplæring)
- ikke ha rett til videregående opplæring for ungdom etter opplæringsloven § 3-1
- ha lovlig opphold i Norge (jf. utlendingsloven § 4). Asylsøkere under 18 år kan omfattes av retten til grunnskoleopplæring. Søkere som oppholder seg lovlig i landet i påvente av å få avgjort søknad om oppholdstillatelse og er over opplæringspliktig alder har likevel bare rett til grunnskoleopplæring dersom de er under 18 år og det er sannsynlig at de skal være i Norge mer enn tre måneder
- trenge grunnskoleopplæring

Kommunen må kontrollere at søkere oppfyller disse kriteriene. De tre første vilkårene er absolutte, det fjerde vilkåret beror på skjønn. Kommunen må vurdere konkret og konkludere med at søkeren

trenger grunnskoleopplæring for at søkeren skal ha rett til slik opplæring. Kommunen må vurdere det behovet søkeren selv har, og om eventuell tidligere opplæring er likeverdig og tilfredsstillende ut fra dagens krav. Dersom alle fire vilkårene er oppfylt har den voksne rett til grunnskoleopplæring etter § 4A-1 i opplæringsloven.

Opplæringen og undervisningsmateriellet skal være gratis.

2.1.2 Våre observasjoner og vurderinger

Veiledning

Nesodden kommune har en egen nettside for Nesodden voksenopplæring. Her er tilbudet om norskkurs til nybegynnere og viderekommende beskrevet. Det er så vidt vi kan se ikke lagt ut noe informasjon om grunnskoleopplæring for voksne, verken der eller på kommunens nettsider for øvrig. Det betyr at personer som leter etter informasjon om dette temaet ikke kan finne noe om det på kommunenes nettsider.

Selv om kommunen selv ikke står for opplæringen, har kommunen plikt til å veilede om retten til grunnskoleopplæring. Det er ikke et krav at kommunen har en egen nettside om tilbudet, men det kan være relevant som én av flere informasjonskilder og et supplement til øvrig skriftlig dokumentasjon. For potensielle søkere, som ikke inngår i målgruppen for introduksjonsprogrammet, ville dette kunne være en særlig viktig informasjonskilde.

I *Redegjørelse for organisering av grunnskoleopplæringen for voksne i Nesodden kommune* beskrives det hvordan veiledningen gis.

Det vises til at alle som skal delta i introduksjonsprogrammet gjennomfører en karriereveiledning hos fylkets veiledningssenter. Her gis det informasjon om grunnskoletilbudet. Videre beskrives det at:

«Kommunen v/Flykningstjenesten og Oppfølgingsteamet for enslige mindreårige flyktninger (for ungdom over grunnskolealder) også gir mye veiledning knyttet til disse spørsmålene. Det informeres om nødvendigheten av å gjennomføre grunnskole, - for dem det er aktuelt for -, for å komme videre i utdanningssystemet. Det gis også informasjon om at for mange vil grunnskole være en nødvendig «grunnplanke» uansett hva slags jobb man skal ha, i og med at grunnskole ses på som en minimumsutdanning i Norge.»

I dokumentet *Skriftlige rutine som sikrer at alle som har oppgaver knyttet til grunnskoleopplæring for voksne har tilstrekkelig kunnskap om kravene i Opplæringsloven* er det opplyst at NAV/Virksomhet integrering og mangfold skal påse at nyankomne flyktninger/innvandrere får opplysninger om retten til grunnskoleopplæring.

Av dokumentasjonen som helhet kommer det i liten grad frem hva det konkret informeres om utover at det er viktig og nødvendig å gjennomføre grunnskole for voksne. Det forklares ikke noe sted i oversendt dokumentasjon hva retten innebærer, hva som kreves, hvordan opplæringen eventuelt kan gjennomføres og tilrettelegges eller hvordan man skal gå frem for å søke om opplæring.

På bakgrunn av dette vurderer Statsforvalteren at kommunen ikke gir tilstrekkelig veiledning om retten til grunnskoleopplæring og realkompetansevurdering.

Alder, ungdomsrett og lovlig opphold

Søknadene som er sendt til oss inneholder personopplysninger, samt informasjon om bl.a. statsborgerskap, språk, ønsket opplæring og tidligere skolegang.

Kommunen skriver i *Redegjørelse for organisering av grunnskoleopplæringen for voksne i Nesodden kommune* at det må avklares om den enkelte er over opplæringspliktig alder. De svarer også i e-post (21.03.23) at de har tilgang på informasjon om flyktingenes alder gjennom NIR.

På spørsmål om hvordan kommunen kontrollerer om søkerne har ungdomsrett til videregående opplæring svarer kommunen følgende i e-post (21.03.23): «Vi kontrollerer ikke dette fordi vi kjøper plasser til grunnskoleopplæring i Nordre Follo og Ås. Søkerne får hjelp fra rådgiverne på grunnskoleopplæringen om hvilke muligheter de har på veien videre.»

Da kommunen ikke selv foretar kontrollen holder vi dette spørsmålet utenfor tilsynet.

Ett av vilkårene for å ha rett til grunnskoleopplæring for voksne er at søkeren må ha lovlig opphold i landet. I søknadsskjemaet som brukes av dem som søker seg inn til Ås voksenopplæring er det et krav at de må legge ved kopi av gyldig oppholdstillatelse. Når det gjelder søkere til Nordre Follo stilles det ikke et tilsvarende krav. Det fremkommer heller ikke av kommunens egne rutiner om dette kontrolleres og i så fall hvordan. På forespørsel har kommunen svart følgende:

«Alle søkerne er flyktninger eller familiegjenforente til flyktninger. UDI gir oppholdstillatelse til flyktingene før IMDi fordeler dem til ulike kommuner. Altså er det ingen flyktninger som blir bosatt i en kommune uten at de har oppholdstillatelse. Det samme gjelder familiegjenforente. Familiegjenforening, og dermed oppholdstillatelse, er gitt før de kommer til Norge. I tillegg sjekker vi i NIR, som er et felles program for IMDi og kommunene om deres oppholdsstatus.» (e-post 21.03.23)

«Kommunen har i de seneste årene ikke hatt noen asylsøkere under 18 år som har ventet på opphold. De enslige mindreårige vi har bosatt her har allerede opphold og de har fått tilbud om grunnskole.» (e-post 22.03.23)

Statsforvalteren vurderer at kommunen kontrollerer at søkerne er over opplæringspliktig alder og om de har lovlig opphold i Norge før de fatter vedtak.

Trengte grunnskoleopplæring

For å ha rett til grunnskoleopplæring for voksne må søkeren oppfylle vilkåret om å «trengte grunnskoleopplæring». Dette vilkåret beror på skjønn og kommunen må vurdere konkret og konkludere med at søkeren trenger grunnskoleopplæring for at søkeren skal ha rett til slik opplæring.

Begrunnelsene som kommer frem av vedtakene er helt standardiserte: *Ut fra kartlegging og vurdering av tidligere opplæring på grunnskolens område, vurderer Nesodden kommune at N.N har rett til og behov for slik opplæring.* Dette gir ikke noen konkret informasjon om hva som er de faktiske forholdene som lagt til grunn for vedtaket.

Som vi beskriver nærmere i punktet om realkompetansevurdering (RKV) punkt 2.4.2., har tre av deltakerne åtte år eller mer skolegang fra tidligere. Det fremkommer ikke av vedtakene om det er fortatt noen vurdering av om disse kanskje ikke trenger opplæring i alle fag eller i deler av fag, og i så fall kunne gjennomført grunnskoleopplæringen på kortere tid.

Statsforvalteren vurderer at de rettslige kravene ikke er oppfylt når det gjelder å kontrollere om søkerne trenger grunnskoleopplæring.

2.1.3 Statsforvalterens konklusjon

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder kravene til å veilede om retten til grunnskoleopplæring og realkompetansevurdering.

De rettslige kravene er oppfylt når det gjelder å kontrollere om søkerne er over opplæringspliktig alder og at de har lovlig opphold i Norge.

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder å kontrollere om søkerne trenger grunnskoleopplæring.

2.2 Kartlegge opplæringsbehov

2.2.1 Rettslige krav

Innhente informasjon for å tilpasse tilbudet til den voksnes behov

Alle søkere som har rett til grunnskoleopplæring, har rett til rådgiving for å kartlegge hva slags opplæring de har behov for (jf. opplæringsloven § 4A-8). Realkompetansevurderingen kan være en del av kartleggingen. Kartleggingen må avdekke hvilke mål og kompetanse den enkelte ønsker å oppnå, for eksempel om målet er grunnskolevitnemål for voksne eller opplæring i grunnleggende ferdigheter. Kartleggingen bør også avdekke om den voksne har behov for spesialundervisning eller særskilt språkopplæring dersom dette kan avklares før opplæringen tar til. Når kartleggingen avdekker behov for spesialundervisning, skal PPT utarbeide en sakkyndig vurdering av hvilket opplæringstilbud som kommunen skal gi. Målet med rådgivningen og kartleggingen skal være å finne ut hvilket tilbud som passer ut fra søkerens ønsker og behov, livssituasjon og kompetanse.

Retten til opplæring omfatter til vanlig de fagene den voksne trenger for å få vitnemål for fullført grunnskoleopplæring. De fagene man trenger for å få vitnemål er norsk, engelsk, matematikk samt to av fagene matematikk muntlig, naturfag, samfunnsfag og kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE), jf. forskrift til opplæringsloven § 4-29. Det er likevel ikke et krav at den voksne må sikte mot vitnemål dersom vedkommende ikke ønsker dette selv. Voksne kan, i tillegg til å ha rett på opplæring i fag eller deler av et fag, også ha rett til opplæring i grunnleggende ferdigheter. De fem grunnleggende ferdighetene i Læreplanverket for Kunnskapsløftet er å kunne lese, regne, uttrykke seg skriftlig, uttrykke seg muntlig og å kunne bruke digitale verktøy.

Opplæringen skal være tilpasset den voksnes situasjon, jf. opplæringsloven § 4A-1 første ledd siste punktum og § 4A-12. Tilbudets tidsmessige omfang må tilpasses den enkeltes behov for opplæring. Dette innebærer at opplæringen tilbys til forskjellige tidspunkter, for eksempel både på dagtid og kveldstid eller i en kombinasjon av disse to. Opplæringen skal også tilrettelegges slik at den f.eks. gjennomføres raskere eller senere enn det som er vanlig.

2.2.2 Våre observasjoner og vurderinger

Kommunen skriver i sin redegjørelse at Nesodden ikke har egen voksenopplæring. Den kjøper plasser i Nordre Follo og Ås kommuner. Nesodden kommune skriver at den etter avtale med Nordre Follo og Ås kan be om at de foretar kartlegging og RKV av aktuelle søkere. Kommunen skriver videre at det er opplæringsbehovet i seg selv som avgjør om den enkelte søker har rett til opplæring.

Nesodden kommune fatter enkeltvedtak etter at kartlegging er foretatt og tilbud om plass er sendt fra Nordre Follo eller Ås kommuner. Kommunen har ikke mottatt eller etterspurt informasjon om den kartleggingen som vertskommunene har foretatt. Vi har kommentert dette under «Oppfylle kravene til enkeltvedtak - Faktiske forhold» i punkt 2.5.2.

Vi har bedt om å få tilsendt eventuelle avtaler/rutiner som tydelig viser hvilken myndighet som er delegert til vertskommunen, og hvilke rutiner Nesodden kommune har for å følge opp vertskommunene ved kjøp av grunnskoleplasser. Vi kan ikke se å ha mottatt dokumentasjon på dette.

Da kommunen ikke selv foretar kartlegging, er ikke dette tema for dette tilsynet. Vi vil allikevel påpeke at selv om kommunen kan organisere opplæringen på ulike måter og kan bruke eksterne til å gjennomføre opplæringen,² vil kommunen uansett alltid stå som den med endelig ansvar for at pliktene er oppfylt. Ved interkommunalt samarbeid har alltid den voksnes bostedskommune ansvaret for at kravene i opplæringsloven blir oppfylt.

2.3 Fatte vedtak som oppfyller opplæringsretten

2.3.1 Rettslige krav

Fatte vedtak som konkluderer, angir tilbudet og kan gi et forsvarlig utbytte

Kommunen må behandle søknadene fortløpende. Kommunen kan ikke samle opp søknader og gjennomføre en vurdering av søknadene bare én gang i året. Dersom behandlingen av søknaden tar mer enn en måned, må søkeren få et foreløpig svar, jf. forvaltningsloven § 11a.

Alle søkere skal motta et individualisert, skriftlig enkeltvedtak som konkluderer med om søkeren har rett eller ikke rett til grunnskoleopplæring, jf. forvaltningsloven §§ 2, 23, 24 og 25. Dersom den voksne er vurdert til å ha behov for og rett til spesialundervisning, skal kommunen treffe eget enkeltvedtak om dette. Kommunen kan velge å samle enkeltvedtaket om grunnskoleopplæring, og enkeltvedtak om spesialundervisning i samme dokument.

Når konklusjonen er at søkeren har rett til grunnskoleopplæring, må vedtaket angi hvilket tilbud den voksne skal få. Vedtaket skal opplyse om innholdet i opplæringen, og det skal redegjøre for hvilke fag, deler av fag eller grunnleggende ferdigheter opplæringen skal omfatte. Det kan være grunnleggende ferdigheter slik de fremgår av læreplanene i Kunnskapsløftet, eller spesialundervisning for å utvikle eller vedlikeholde grunnleggende ferdigheter. Dersom den voksne skal ha spesialundervisning, må også de faglige målene for denne opplæringen gå frem av vedtaket om spesialundervisning.

Vedtaket skal også tydelig opplyse om organiseringen og omfanget av opplæringen. Dette kan for eksempel være om opplæringen skal skje på en skole eller organiseres som fjernundervisning, tidspunkt på dagen, ukedager, timer i uken med mer.

På forespørsel fra Statsforvalteren i Oslo og Viken om retten til særskilt språkopplæring for voksne som deltar i opplæring i forberedende voksenopplæring (heretter kalt FVO) svarte Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) at voksne har rett til særskilt språkopplæring så fremt vilkårene i opplæringsloven § 2-8 er oppfylt.

---

² jf. opplæringsloven § 4A-4 andre ledd

HK-dir presiserer videre at kommunens plikt til å oppfylle retten til særskilt språkopplæring, herunder rett til morsmålsopplæring og/eller tospråklig fagopplæring, gjelder fullt ut, og inntre dersom deltakerens individuelle behov tilsier det.

Dersom den voksne er vurdert til å ha behov for særskilt språkopplæring, skal dette komme frem i vedtaket. Tilpasning gjennom særskilt språkopplæring følger av den voksnes rett til å få et tilbud tilpasset sitt behov, jf. oppl. § 4A-1.

Kartleggingen og rådgivningen knyttet til den enkelte søkeren skal danne grunnlaget for å tilpasse opplæringen til den voksnes behov, jf. opplæringsloven § 4A-8, og § 4A-12. Det vedtaket angir skal være opplæringens innhold, organisering og omfang, og må gjenspeile en slik tilpasning.

Kommunen kan avveie egen ressursbruk opp mot optimal tilpasning til den voksnes behov, så sant det kan gi den voksne et forsvarlig utbytte av opplæringen. Forsvarlig utbytte betyr at den voksne kan nå målene som er satt for opplæringen. Kommunen må for eksempel tilby de fagene som den voksne trenger for å få vitnemål, dersom dette er målet for opplæringen.

2.3.2 Våre observasjoner og vurderinger

Vedtaket uten ugrunnet opphold

Vi har mottatt 15 vedtak om grunnskoleopplæring for voksne og ni søknader. Flere deltakere har mottatt flere vedtak, men det er bare en søknad for hver deltaker. Vi har derfor tatt utgangspunkt i tiden det har gått mellom den første søknaden og det første vedtaket. Én søknad er udatert (nr. 4). I vedtaket står det at vedkommende har søkt den 26.06.2021. Vi legger denne datoen til grunn.

Statsforvalteren ser at det bare er for deltaker nr. 2 og nr. 15 at vedtakene om grunnskoleopplæring for voksne er fattet før skolestart. For de resterende er vedtakene fattet fra tre til fem måneder etter søknad.

Statsforvalteren vil bemerke at det er viktig å fatte vedtak i god tid før skolestart, slik at den voksne får så mye informasjon om skoletilbudet som mulig, før oppstart. Vi vil videre bemerke at det er vedtaket om rett til grunnskoleopplæring for voksne som gir søkeren rett til å gå på skole, gir nok informasjon om tilbudet, og som gir vedkommende rett til å klage. Det er derfor viktig at vedtaket blir fattet så raskt som mulig etter søknad, slik at den voksne vet hva den har rett til, og ikke mister motivasjon til å ta opplæring. Dersom situasjonen endrer seg for den voksne etter søknad, er det bedre at kommunen fatter flere vedtak, enn at vedtaket bli fattet sent.

I tilfeller hvor det vil ta uforholdsmessig lang tid før en henvendelse kan besvares har kommunen en plikt til å gi foreløpig svar. I saker som gjelder enkeltvedtak, skal det gis foreløpig svar dersom en henvendelse etter forvaltningsloven ikke kan besvares i løpet av én måned etter at den er mottatt. Dette følger av forvaltningsloven § 11a første og annet ledd.

Vi ser av dokumentene i saken at Nordre Follo kommune og Ås kommune har skrevet bekreftelse på plass til Nesodden kommune. Dette kunne vært foreløpige svar. Etter det vi kan se er disse imidlertid ikke adressert til søkerne. Disse brevene er uansett skrevet mer enn to måneder etter at det ble søkt om grunnskoleopplæring.

På bakgrunn av ovennevnte vurderer Statsforvalteren at kommunen ikke har fattet vedtak uten ugrunnet opphold, og innen rimelig tid.

Vedtak for de som ikke har rett

Kommunen skriver i sin redegjørelse at den ikke har gitt avslag på søknader om grunnskole, og at de derfor ikke kan sende dokumentasjon på avslagsbrev som vi ber om.

Det er vanskelig for Statsforvalteren å vurdere om kommunen fatter vedtak om ikke rett til grunnskoleopplæring, men siden kommunen gjør en vurdering av hver søkers rett til grunnskoleopplæring, legger vi til grunn at den ville fattet vedtak dersom det skulle vise seg at en søker ikke har rett.

På bakgrunn av dette anser vi at kommunen fatter enkeltvedtak om avslag, dersom en søker ikke har hatt rett til alle de fagene søkeren har søkt om.

Skriftlig enkeltvedtak

Statsforvalteren har mottatt 15 enkeltvedtak om grunnskoleopplæring for voksne.

På bakgrunn av dette vurderer vi at kommunen fatter skriftlige vedtak om grunnskoleopplæring for voksne.

Enkeltvedtak med konklusjon om rett

I samtlige vedtak vi har mottatt står det at: «I henhold til opplæringslovens § 4A-1 har du rett til grunnskole for voksne.»

På bakgrunn av dette anser Statsforvalteren at kommunens vedtak konkluderer med at søkerne har rett til grunnskoleopplæring.

Innhold i opplæringen

I alle vedtakene om grunnskoleopplæring står det at opplæringen primært vil være i fagene grunnleggende norsk/norsk, engelsk, matematikk, naturfag og samfunnsfag. Etter det vi kan se er dette en standardformulering i alle vedtakene. Det står ikke hvilket nivå eller hvilken modul opplæringen skal være i. I bekreftelse på plass står det hvilke fag vedkommende skal ha opplæring i. Dette brevet sendes, som nevnt, imidlertid ikke til søkeren, og kan etter vår vurdering ikke ses på som en del av vedtaket.

På bakgrunn av dette vurderer Statsforvalteren at vedtakene ikke er konkrete nok når det gjelder innholdet i opplæringen.

Organisering

Ingen av de vedtakene som Statsforvalteren har mottatt har opplysninger om organiseringen av undervisningen. Det står heller ikke tidspunkt for opplæringen eller hvor opplæringen skal foregå.

Etter Statsforvalterens vurdering er ikke vedtakene konkrete nok når det gjelder organisering av opplæringen.

Omfang

I mange av vedtakene opplyses det at tilbudet vil være på 25-30 undervisningstimer i uka. Det står ikke hvor mange timer vedkommende skal ha i vært enkelt fag.

Etter Statsforvalterens vurdering er ikke vedtakene konkrete nok når det gjelder omfanget av opplæringen.

Særskilt språkopplæring i vedtak

Statsforvalteren bemerker at voksne med annet morsmål enn norsk har rett til særskilt språkopplæring dersom dette er nødvendig for at den voksne skal kunne få forsvarlig opplæring. Dette er en individuell rettighet for den enkelte søker. Det skal fremgå av vedtaket om den enkelte deltakeren er vurdert å ha rett til særskilt språkopplæring eller ikke.

Etter det Statsforvalteren kan se fremgår det ikke av vedtakene om deltakeren har eller ikke har rett til særskilt språkopplæring.

Etter Statsforvalterens vurdering er ikke vedtakene konkrete nok når det gjelder retten til særskilt språkopplæring.

Opplæringstilbud tilpasset den voksnes behov

Som nevnt under punkt 2.1.2, har vi kommet frem til at kommunen ikke har sannsynliggjort at de har vurdert om en søker trenger grunnskoleopplæring for voksne. Vi har videre som nevnt under punkt 2.2.2, kommentert at kommunen ikke selv kartlegger søkerne, og ikke har mottatt de kartleggingene som er gjennomført. Videre har ikke vedtakene opplysninger om hvilken modul og hvilken progresjon den voksne skal ha. Det er heller ikke gitt opplysninger om organisering og omfang. På bakgrunn av dette kan det se ut til at vedtakene ikke inneholder et opplæringstilbud som er tilpasset den voksnes behov.

Som nevnt ser vi av alle vedtakene at den voksne skal ha opplæring i grunnleggende norsk/norsk, engelsk, matematikk, naturfag og samfunnsfag. Vi anser at det på bakgrunn av dette kan se ut til at vedtakene er standardiserte, og ikke tar hensyn til den voksnes behov.

Etter Statsforvalterens vurdering er ikke vedtakene konkrete nok når det gjelder tilpasningen av den voksnes opplæringstilbud.

2.3.3 Statsforvalterens konklusjon

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder å fatte vedtak uten ugrunnet opphold.

De rettslige kravene er oppfylt når det gjelder å fatte vedtak med konklusjon om rett til opplæring.

De rettslige kravene er oppfylt når det gjelder å fatte vedtak for de som ikke har rett til grunnskoleopplæring.

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder å fatte vedtak som er konkrete nok når det gjelder innholdet i opplæringen, organisering og omfang av opplæringen.

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder å fatte vedtak som om rett til særskilt språkopplæring.

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder å fatte vedtak som er konkrete nok om hvordan opplæringstilbudet er tilpasset den voksnes behov.

2.4 Vurdere og fatte vedtak om realkompetanse

2.4.1 Rettslige krav

Tilby realkompetansevurdering og gjennomføre dette på en forsvarlig måte

Den som har rett til grunnskoleopplæring for voksne, har også rett til å bli realkompetansevurdert. Dette må ses i sammenheng med den voksnes rett til rådgivning etter § 4A-8. I rådgivningen skal det kartlegges hvilken opplæring den voksne har behov for. Realkompetansevurdering er nærmere regulert i forskriften §§ 4-6 og 4-11.

Realkompetansevurdering for voksne skjer i to trinn. Det første er en overordnet vurdering av hva den enkelte kan. Det andre er å vurdere kompetansen i konkrete fag og mot kompetansemål for å vurdere om opplæringsløpet kan avkortes.

Hvordan realkompetansevurderingen skal gjennomføres, kan avhenge av både nivå og om hensikten er sluttvurdering eller innplassering. For innplassering på grunnskolenivå kan realkompetansevurderingen være en type kartlegging eller testing for å finne ut hvilken kompetanse søkeren har i de ulike fagene eller ferdighetene, og ikke nødvendigvis en fullstendig realkompetansevurdering slik som når vurderingen skal danne grunnlag for dokumentasjon på sluttkompetanse.

Realkompetansevurdering er av stor betydning for å oppfylle den voksnes lovfestede rett til et tilpasset opplæringstilbud. Hovedtanken bak realkompetansevurderingen er at den voksne ikke skal måtte følge opplæring i fag der den voksne allerede har tilfredsstillende kompetanse.

Kommunen kan ikke ha søknadsfrister for realkompetansevurdering, men må uten ugrunnet opphold gjennomføre vurderingen for alle søkere som ønsker det. Dersom kommunen bruker mer enn en måned på å behandle søknaden, må søkeren få et foreløpig svar, jf. forvaltningsloven § 11a.

For å opplyse saken på en forsvarlig måte jf. forvaltningsloven § 17, må kommunen først sørge for å kartlegge utdanning, kompetanse fra annen opplæring og kompetanse fra arbeid og fritid. Den voksnes samlede kompetanse kan slik deles i formell, ikke-formell og uformell kompetanse. Den samlede kompetansen ses opp mot målene i læreplanene for fag for å vurdere om den voksnes kompetanse er likeverdig med disse målene, jf. forskrift til opplæringsloven § 4-3. Realkompetansevurderingen skal konkludere med om den voksnes kompetanse er godkjent eller ikke godkjent i hele eller deler av fag.

Fatte vedtak om realkompetansevurdering og utstede kompetansebevis

Kommunen har ansvar for at den voksne får dokumentert opplæringen som er gjennomført, jf. § 4A-4 tredje ledd i opplæringsloven. Kapittel 4 i forskrift til opplæringsloven stiller krav om hvordan vurdering og dokumentasjon skal gjennomføres.

Dersom den voksne har blitt realkompetansevurdert, skal resultatet av vurderingen enten inngå i vedtaket om innholdet i opplæringen eller i et eget vedtak. Alle som har fått godkjent realkompetanse, skal i tillegg få et eget kompetansebevis. Vedtaket må angi hvilken kompetanse som er godkjent eller vise til et vedlagt kompetansebevis. Også de som ikke får godkjent fag eller deler av fag i vurderingen, skal ha et vedtak som opplyser om dette.

2.4.2 Våre observasjoner og vurderinger

Kommunen skriver i sin redegjørelse at ingen i kommunen foretar RKV og at det er Nordre Follo og Ås kommuner som foretar RKV av Nesodden kommunens deltakere og utsteder kompetansebevis og vitnemål.

Kommunen kan delegere gjennomføringen av RKV, men må da sikre at delegeringen er forsvarlig. Dette betyr blant annet at den det delegeres til, må ha den nødvendige kompetansen til å gjennomføre vurderingen i samsvar med regelverket. Vi minner her om at selv om oppgaven er delegert, for eksempel til et voksenopplæringscenter, så har kommunen like fullt ansvaret. I de tilfellene der det gjennomføres en RKV av vertskommunene, er det Nesodden, som på samme vis som ved grunnskoleopplæring for voksne, skal fatte vedtak og utstede kompetansebevis/vitnemål.

Kommunen skriver i sin redegjørelse at personer som har grunnskole, men som ikke har papirer på det, veiledes til grunnskole for å komme inn på videregående skole, hvis dette er et mål. Som det står under rettslige krav, er hovedtanken bak RKV at den voksne ikke skal måtte følge opplæring i fag der den voksne allerede har tilfredsstillende kompetanse. Vi ser av deltakermappene at flere av deltakerne har oppgitt at de har hatt grunnskoleopplæring i hjemlandet tidligere. For dem som har hatt åtte, ni og ti års grunnskole, kunne en RKV vært aktuelt, i alle fall i enkelte fag eller deler av fag. Realkompetansevurdering er av stor betydning for å oppfylle den voksnes lovfestede rett til et tilpasset opplæringstilbud.

Siden Nesodden ikke selv gjennomfører RKV, vil dette temaet ikke være en del av dette tilsynet, men vi vil bemerke at kommunen bør vurdere RKV i de tilfellene der vedkommende har skolegang fra før, og i de tilfellene der den uformelle kompetanse skulle tilsi at fag/deler av fag kunne ha blitt godkjent gjennom en RKV.

2.5 Oppfylle kravene til enkeltvedtak

2.5.1 Rettslige krav

Oppfylle forvaltningslovens generelle krav til innhold i enkeltvedtakene

Enkeltvedtak som omhandler rettigheter knyttet til grunnskoleopplæring for voksne, må oppfylle forvaltningslovens bestemmelser for å ivareta rettssikkerheten til voksne søkere og deltakere. Det følger av forvaltningsloven § 24 at enkeltvedtak skal begrunnes, og etter § 25 første og andre ledd skal det i begrunnelsen nevnes de regler og faktiske forhold vedtaket bygger på. Videre følger det av forvaltningsloven § 25 tredje ledd at de hovedhensyn som har vært avgjørende ved utøving av forvaltningsmessig skjønn bør nevnes. Partene skal underrettes om vedtaket så snart som mulig, jf. forvaltningsloven § 27 første ledd. Det skal i underretningen gis opplysninger om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere fremgangsmåte ved klage, samt retten til å se sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 27 tredje ledd. Statsforvalteren er klageinstans for enkeltvedtak etter opplæringsloven.

2.5.2 Våre observasjoner og vurderinger

Hjemmel

Som tidligere nevnt har ikke Nesodden kommune fattet vedtak om RKV. Vi anser at eventuelle vedtak om RKV som er fattet av en annen kommune ikke er en del av dette tilsynet, og har dermed ikke etterspurt, eller vurdert slike vedtak.

Når det gjelder vedtakene om rett til grunnskoleopplæring viser disse til rett hjemmel.

Faktiske forhold

Som tidligere nevnt har ikke Nesodden kommune selv utført RKV, og vi anser at eventuelle vedtak om RKV som er fattet av en annen kommune ikke er en del av dette tilsynet. Vi har dermed ikke etterspurt, eller vurdert slike vedtak.

I vedtakene om grunnskoleopplæring står det blant annet, som nevnt, hvilke fag søkeren skal ha og hvor mange timer de skal ha opplæring. Videre står det under punktet «Vurdering og konklusjon» «Ut fra kartlegging og vurdering av tidligere opplæring på grunnskolenes område, vurderer Nesodden kommune at (...)».

Vi viser til at det følger av forvaltningsloven § 24 at enkeltvedtaket skal begrunnes. Dette betyr at kommunen må vise til de faktiske forholdene som gir deltakeren rett til grunnskoleopplæring, og hvorfor vilkårene anses oppfylt eller ikke oppfylt for vedkommende. Statsforvalteren viser blant annet til at vilkåret om at deltakeren «treng opplæring» i opplæringsloven § 4A-1 må begrunnes i enkeltvedtaket. Når kommunen benytter forvaltningsskjønnet sitt bør den dessuten nevne hovedhensynene som har vært avgjørende, jf. forvaltningsloven § 25.

Vedtakene om rett til grunnskoleopplæring for voksne oppleves som nevnt standardiserte, og lite individualiserte. Eksempelvis finner vi ikke spor av tidligere gjennomført opplæring eller hvilken kartlegging som er utført og resultatet av kartleggingene i vedtakene. Som tidligere nevnt er det andre kommuner enn Nesodden som har utført kartleggingene. Etter vår vurdering må Nesodden kommune ha tilgang til kartleggingene, for å kunne gjøre en god nok vurdering av de faktiske forholdene, og for å kunne redegjøre godt nok for de faktiske forholdene i vedtakene.

På bakgrunn av dette vurderer vi at enkeltvedtakene om grunnskoleopplæring ikke er konkrete nok når det gjelder faktiske forhold i vedtakene.

Klagerett og retten til å se sakens dokumenter

Som tidligere nevnt har ikke Nesodden kommune selv utført RKV, og vi anser at eventuelle vedtak om RKV som er fattet av en annen kommune ikke er en del av dette tilsynet. Vi har dermed ikke etterspurt, eller vurdert slike vedtak.

De enkeltvedtakene som Statsforvalteren har fått oversendt inneholder informasjon om klageretten, klagefristen, og fremgangsmåten for klage. Når det gjelder fremgangsmåten for klage står det at klagen skal stiles til Statsforvalteren i Oslo og Viken, men sendes gjennom kommunalsjef for skole. Etter vår vurdering kan en slik tekst virke forvirrende for den som skal sende klagen. Etter vår vurdering går det ikke tydelig frem at kommunen skal gjennomgå saken på nytt og gjøre nye undersøkelser dersom det er nødvendig for å opplyse saken. Det går videre ikke tydelig frem at kommunen kan oppheve og endre vedtaket dersom den mener at det er riktig. Det går heller ikke tydelig frem at klagen sendes til Statsforvalteren i Oslo og Viken dersom klagen ikke endres.

Vedtakene viser ikke til søkerens rett til å se sakens dokumenter.

Etter Statsforvalterens vurdering oppfylder enkeltvedtakene om grunnskoleopplæring de rettslige kravene til klageadgang og klagefrist.

Vedtakene oppfylder ikke de rettslige kravene til fremgangsmåten for klage, og retten til å se sakens dokumenter.

2.5.3 Statsforvalterens konklusjon

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder faktiske forhold i vedtak om rett til grunnskoleopplæring for voksne.

De rettslige kravene er oppfylt når det gjelder hjemmel for vedtak om rett til grunnskoleopplæring for voksne.

De rettslige kravene er oppfylt når det gjelder klagerett og klagefrist for vedtak om grunnskoleopplæring for voksne.

De rettslige kravene er ikke oppfylt når det gjelder fremgangsmåten for klage, og retten til å se sakens dokumenter for enkeltvedtak om rett til grunnskoleopplæring for voksne.

2.6 Sette i gang opplæringen

2.6.1 Rettslige krav

Sette i gang opplæringen innen rimelig tid

Kommunen kan ikke samle opp søknader som kommer inn og gjennomføre et slags «inntak» kun en gang i året.

Kommunen må kunne bruke noe tid til å områ seg før opplæringen settes i gang jf. rundskriv Udir 3- 2012. Alle søkere som har rett til grunnskoleopplæring, skal få et tilbud innen rimelig tid, jf. forvaltningsloven § 11a. Når søkeren oppfylder vilkårene, er retten individuell. Kommunen kan ikke la være å gi et tilbud ved å henvise til manglende prioritering, ressurser eller kompetanse, eller at det er for få interesserte søkere.

2.6.2 Våre observasjoner og vurderinger

Det er vanskelig å få oversikt over hvor lang tid det har gått fra en søker har søkt om opplæring til opplæringen har startet. Det går kun fram i fire av ni vedtak når oppstarten er. Dette bør komme fram i alle vedtak. Deltakerens oppstart står imidlertid i alle bekreftelsene fra vertskommunen, men det er uklart for oss om alle datoene stemmer. I en av bekreftelsene (for nr. 2, skoleåret 2020/21), opereres det med to datoer for oppstart. Dersom vi legger bekreftelsene fra vertskommunen til grunn, ser vi imidlertid at det går relativt kort tid fra det søkes til opplæringen starter.

På bakgrunn av dette er det Statsforvalterens vurdering at kommunen setter i gang opplæringen innen rimelig tid.

2.6.3 Statsforvalterens konklusjon

Det rettslige kravet er oppfylt når det gjelder kravet om å sette i gang opplæringen innen rimelig tid.

3 Statsforvalterens reaksjoner

3.1 Pålegg om retting

I kapitlene ovenfor har vi konstatert at kommunen ikke oppfyller regelverket på alle områder. Vi pålegger kommunen å rette opp følgende, jf. kommuneloven § 30-4:

1. Veilede og vurdere rettigheter

Kommunen må sørge for å gi veiledning om og vurdere om søkere har rett til grunnskoleopplæring for voksne, jf. opplæringsloven §§ 4A-1 og 4A-2 og forvaltningsloven § 11. Pålegget innebærer følgende:

- Kommunen må veilede om retten til grunnskoleopplæring og realkompetansevurdering.
- Kommunen må vurdere konkret om søkeren faktisk trenger/har behov for grunnskoleopplæring.

2. Fatte vedtak som oppfyller opplæringsretten

Kommunen må behandle søknader om grunnskoleopplæring fortløpende, jf. forvaltningsloven § 11 a. Kommunen må også sørge for at det fattes vedtak som oppfyller opplæringsretten for de voksne som får innvilget grunnskoleopplæring, jf. opplæringsloven § 4A-1, jf. forvaltningsloven §§ 24 og 25. Pålegget innebærer følgende:

- Kommunen må fatte vedtak om grunnskoleopplæring uten ugrunnet opphold.
- Kommunen må i vedtaket angi om den voksne er vurdert til å ha behov for særskilt språkopplæring.
- Kommunen må fatte vedtak som er konkrete nok når det gjelder innholdet, organiseringen og omfanget av opplæringen.
- Kommunen må fatte vedtak som er konkrete nok når det gjelder hvordan opplæringstilbudet er tilpasset den voksnes behov.

3. Oppfylle kravene til enkeltvedtak

Kommunen må fatte enkeltvedtak som oppfyller kravene i forvaltningsloven, jf. forvaltningsloven §§ 24 og 25. Pålegget innebærer følgende:

- Kommunen må sørge for at vedtakene om grunnskoleopplæring angir de faktiske forholdene som gir rett til grunnskoleopplæring
- Kommunen må sørge for at vedtakene om grunnskoleopplæring angir rett fremgangsmåte for klage, samt retten til å se sakens dokumenter.

3.2 Oppfølging av påleggene

Kommunen skal iverksette tiltak for å rette brudd på regelverket umiddelbart. Når påleggene er rettet, skal kommunen erklære at retting er gjennomført og redegjøre for hvordan det har blitt rettet.

Frist for retting er 15. september 2023. Vi vil ikke avslutte tilsynet før kommunen, gjennom erklæringen og redegjørelsen, har vist at påleggene er rettet.

4 Kommunen har rett til å klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav b. Kommunen kan klage på enkeltvedtaket.

Hvis kommunen klager, må det gjøres innen tre uker. Fristen gjelder fra beskjed om brevet har kommet frem til kommunen, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Kommunen sender klagen til oss. Vi har muligheten til å omgjøre vedtaket. Hvis vi ikke er enig med kommunen, sender vi klagen til Utdanningsdirektoratet som avgjør saken.

Kommunen kan be om at vi ikke setter i verk vedtaket før klagefristen er ute, eller klagen er endelig avgjort av Utdanningsdirektoratet, jf. forvaltningsloven § 42.

Kommunen er part i saken og har rett til innsyn i sakens dokumenter, jf. forvaltningsloven § 18.

Statsforvalteren i Oslo og Viken

Oslo, 08.05. 2023

Ingeborg Heltzer Anderssen
seniorrådgiver
tilsynsleder

Sunniva E. Holberg
seniorrådgiver

Kristin Sæbø Ekman
seniorrådgiver

Dokumenter

Følgende dokumenter ble benyttet under utføringen av tilsynet:

- Deltakermapper for ni deltakere
- Redegjørelse for organisering av grunnskoleopplæringen for voksne i Nesodden kommune
- Dokumentet «Skriftlige rutiner som sikrer at alle som har oppgaver knyttet til grunnskoleopplæringen for voksne har tilstrekkelig kunnskap om kravene i opplæringsloven»

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

Postboks 325, 1502 Moss | sfovpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/ov